

રાસ મણિ

ચંદ્રકાન્ત મંગળજી એ.જી.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૬૪૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રાસપણિ

વિષય ૬-:૧

રાસ મણિ

લેખક અને પ્રકાશક
ચંદ્રકાન્ત મંગળજી ઓઝા
કેશોદ (કાઠિયાવાડ)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

મુદ્રક: બચુભાઈ રાવત, કુમાર મિન્ટરી, ૨૭૦૬ રાયપુર, અમદાવાદ.
પ્રકાશક: ચંદ્રકાન્ત મંગળજી ઓઝા, કેશોદ (કાઠિયાવાડ). સં. ૧૯૮૩

સં. જસદણનાં

નામદાર રાજમાતુશ્રી કુમરી બા સાહેબનાં કરકમલમાં
શ્રીકેળવણીના વિકાસની તહેમની ચાહનાથી પ્રેરાઈ
સાદર સમર્પણ

નિવેદન

મ્હારાં પ. પૂ. માતૃશ્રી મણિયા તેમ જ જ્ઞેનો તરફથી સ્ત્રી-સમાજ માટે રાસડાઓ લખવા કહેવામાં આવ્યું અને અવારનવાર તેમના તરફથી વિષયનું સૂચન પણ મળતું રહ્યું. એ પ્રોત્સાહનું પરિણામ તે આ ‘રાસમણિ.’

એમાં કલાવિધાન નહિ હોય, જાત્રી મૌલિકતા પણ નહિ હોય; છતાં એમાં ગૃહજીવનના ઉંચા આદર્શ ચિત્રિત કરવા યથામતિ પ્રયાસ કર્યો છે, જે જ્ઞેનોને સ્વીકાર્ય અને અનુકરણીય થઈ પડશે એમ આશા રાખું છું.

કોઈકોઈ રાસમાં ‘રાસતરંગિણી’ની છાયા સ્પષ્ટ દીસી આવશે; એ ખાતર સ્વ. રાસકવિનો ઉપકૃત છું.

કેટલીક સૂચનાઓ બદલ મ્હારા પૂ. પિતાશ્રીનો પરમ ઋણી છું.

સૌ. જ્ઞેનશ્રી લેડી વિદ્યાગૌરી નીલકંઠે ભૂમિકા લખી આપી છે તે માટે તેઓશ્રીનો આભાર માનું છું.

અનુક્રમણિકા

આમંત્રણ	૧	નણદલ	૨૫
પ્રુલ વીણા	૨	દિયર	૨૬
દેવીઓ	૩	પનઘટ ગીત	૨૮
માવતર	૪	અતિથિદેવ	૩૦
વીર	૫	સ્નેહસ્રોતસ્વિની	૩૧
રજની	૬	મહારો બાલુડો	૩૨
ભાભી	૮	મલિયરની મગ્ગ	૩૩
ખેતીનાં વડાલ	૧૦	સાસરી	૩૪
મહારી મલિયર	૧૧	પ્રુલડાં લ્યો	૩૫
વડાલાંને નિમંત્રણ	૧૨	લગ્નતિથિ	૩૬
હેમકટોરી	૧૩	સ્નેહીનાં સ્મરણ	૩૭
પ્રભુની પ્રુલવાડી	૧૪	ફેરમ લ્યો	૩૮
સુંદરી	૧૬	ભવસિન્ધુ	૩૯
સુમન અને સુખાલ	૧૭	માતાના અભિલાષ	૪૦
કાયલને	૧૮	લાલરકું	૪૧
મલિયારી	૧૯	„	૪૨
બાળ	૨૦	„	૪૩
બાપુ	૨૧	„	૪૪
માતાનાં હેત	૨૨	સુંદરી સન્માન	૪૫
પુત્રી વિદાય	૨૩	સતી દમયંતી	૪૬

ભૂમિકા

રાસમણિ એ નાનકડા પુસ્તકમાં ભાઈ ચંદ્રકાન્ત મંગળજી ઝોઝાએ પોતે લખેલા રાસનો સંગ્રહ પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. ચંદ્રકાન્ત મંગળજી ઝોઝા ગુજરાતી વાંચનાર પ્રજામાં પોતાનાં કાવ્યો અને બીજા લેખોથી જાણીતા થએલા છે. તેમને જાતે ઓળખવાનો મને પ્રસંગ મળ્યો નથી, પરંતુ તેઓ એક ઉત્સાહી અને ભાવનાવાળા ઉછરતા લેખક છે એમ માફ માનવું છે. કવિતા લખવાની—સ્ત્રી વર્ગમાં માનીતી થાય તેવી ગરબીઓ અને રાસ લખવાની તેમને હોંશ છે, અને કવિતાદેવીએ તેમના પર અપૂર્વતા અથવા અતીવ હૃદયંગમ કલ્પનાશક્તિનું પ્રદાન નથી કર્યું છતાં, વાંચતાં આનંદ ઉપજાવે એવા રાસ તેઓએ લખ્યા છે. તેમના રાસમાં સ્વ. બોટાદકર તેમ જ શ્રી ન્હાનાલાલ કવિની સખળ છાયા જણાઈ આવે છે. બંનેએ તેમના પર ઉંડી અસરની છાપ મારી છે. બોટાદકરનાં કેટલાંક કાવ્યોના વિષય પર તેમના રાસ રચાએલા છે અને જોકે તેમાં રહેલા વિચાર અને ભાવની લિખતા છતાં પ્રેરણાનું સ્થાન તરત જણાઈ આવે છે. ગૂઢ ભાવની ચમત્કૃતિવાળાં આ કાવ્યો નથી એ તો કહેવું જ જોઈએ. પરંતુ સારા ભાવ, સુરમ્ય શબ્દો અને સંગીતની લલિત મધુરતાએ સંગ્રહમાં ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવશે. સ્ત્રી વર્ગ—જેમના ઉપયોગમાં આ સંગ્રહ આવવાનો છે તે વર્ગ—ચતુર અને વિચક્ષણ છે અને અનેક સંગ્રહો લાલમાં પ્રકટ થાય છે તેમાંથી સુંદર કૃતિઓ તે પસંદ કરી તેને ગાઈને પ્રસિદ્ધિ આપે છે. સારાસારની પરીક્ષા ગાનારાં આપોઆપ કરશે જ એ સિદ્ધ થઈ ચુક્યું છે. જહુમતીની છાપ પસંદગી પર પડે છે અને એ મુજબ ગીતો લોકમાન્ય થઈ દીર્ઘ કાળ સુધી માનીતાં થઈ પડે છે.

આ સંગ્રહના લેખક આટલેથી ન અટકતાં પોતાની ભાવનાઓને વિસ્તૃત કરશે, કલ્પનાના ઉચ્ચ પ્રદેશ તરફ પ્રયાણ કરવા પ્રયત્નશીલ થશે, તેમ જ નવીન વિષયો તરફ તેમની કાવ્યસ્ફૂર્તિની ગતિ કરાવશે એવી આશા રાખવી અસ્થાને નહિ ગણાય. તેમનો આ પ્રયત્ન સ્તુત્ય છે અને વાંચનાર તેમને પ્રોત્સાહન આપશે એવી ઉમેદ છે. વાચક વર્ગની કસોટીએ ચઢવાથી ભવિષ્યમાં તેમને એટલે લેખકને જરૂર લાભ થશે.

આ સંગ્રહમાંના કેટલાક રાસ નાની ઉમરની કન્યાઓને રુચિકર થઈ પડે તેવા છે. એમાં જે પ્રત્યક્ષ બોધ આપનાર છે તેવાં કાવ્યો આ સંગ્રહની અંદર ના મુક્યાં હોત તો વધારે ઉચિત થાત. કાવ્ય પરોક્ષ રીતે બોધદાયક હોય તેમાં જ તેની કીમત છે અને તેનું મહત્ત્વ છે.

આ ભૂમિકા લખવા માટે ભાઈ ચંદ્રકાન્તે માગણી કરી તે ઉપરથી મેં તે લખી આપી છે. કેાઈ વધારે સારા વિવેચક કે કાવ્ય-પરીક્ષકને હાથે તે કામ થયું હોત તો લેખકને વધારે ન્યાય મળવા સંભવ હતો. તેમની ઇચ્છાને વશ થઈ મેં યથામતિ આ ભૂમિકા લખી છે. આ સંગ્રહ લોકપ્રિય બનેા અને કર્તાના ઉત્સાહમાં વધારો કરેા એમ ઇચ્છું છું.

અમદાવાદ
માર્ચ ૧૯૨૭

સૌ. વિદ્યા રમણભાઈ નીલકંઠ

આમંત્રણ

(વેણી ગુંથી ને મહી કુલ હું તો ભૂલી)

ચાલો વિદ્યાલયે સખીઓ ! ઉમંગથી;
ભણતર રૂઠાં જ્યાં ભણાય, અલખેલડી ! ચાલો૦
મનના સહુ મેલ જાય, મહુલીના મહેલ થાય;
સુખની રસરેલ ઉભરાય, અલખેલડી ! ચાલો૦
અંતર વિશાળ બને, મેળવાય બહાલપને;
ધર્મની ઢાલને ધરાય, અલખેલડી ! ચાલો૦
ગરવાં સુશિક્ષણે, રાચતાં રળિયામણે;
સારી સુવાસ સુહવાય, અલખેલડી ! ચાલો૦
આવો ધીરે ધીરે, શાળામણિમંદિરે;
ભણી ગણી ભદ્રને પમાય, અલખેલડી ! ચાલો૦

પુલ વીણો

(ધીર સમીરે યમુના તીરે વસતિ વને વનમાલી)

વિકસિત બહાણે, મંગલ ટાણે, લવઉદ્યાને બહેનાં !
 પૂર્ણ ઉમંગે, વિલસિત અંગે, વીણો સુમન મજેનાં.
 વાસર વાયે, સુખ ઉભરાયે, શીતળતા સોહાયે;
 ઘેરૂં, અનેરૂં, ગીત પંખેરૂં, કાર્યપ્રીતિનું ગાય.
 પ્રભાત એ અવસર અણુમોલો, કુસુમ ખીલે રસરંગે;
 પુષ્પપાંખડી નર્તન કરતી, નિર્મળ પવનતરંગે.
 પરાગવંતાં સુંદર સુમનો, સ્હવારને શોભાવે;
 સૂર્યતાપથી ખરે બપોરે, બફાઈ મલાનિ લાવે.
 સંધ્યા સમયે કુલડાં રૂડલાં, ખરી પડશે કરમાઈ;
 સૌરભ સરશે, વળી પરહરશે, સ્વરૂપની સરસાઈ.
 ઉષાઉદયમાં હોંશ હૃદયમાં, જીવનને ઉજમાળા;
 અંતરછાએ ગુલાબ વીણો, ઉરઉલ્લાસે બાળા !

દેવીઓ

(બોલ મા બોલ મા બોલ મા રે, રાત્રાકૃષ્ણ વિના બીજું બોલ મા)

દેવીઓ દેવીઓ દેવીઓ રે,
અમે દેવલોક કેરી દેવીઓ;

શારદા ઉમાની સાહેલીઓ રે,
અમે દેવલોક કેરી દેવીઓ.

દિવ્ય દેવરાજના નંદન કાનનની,
રત્નગર્ભા અમર વેલીઓ રે. અમે૦

વિશ્વવંદનીય જગદંબિકા અમારે,
ત્રિભુવનપતિ બોળે બેલીઓ રે. અમે૦

શીલ, સૌજન્ય, સ્નેહ, શિયળે, સોહાવીઓ,
મહુલી ને હુમ્મય હવેલીઓ રે. અમે૦

પ્રેમમૂર્તિ, સ્વાર્થ સંન્યાસિની મહિલાઓ,
સ્વાત્માર્પણની હેલીઓ રે. અમે૦

સંસાર સેવવા હૈયાના હીરથી,
મોઘેરો મોક્ષ અમે ઠેલીઓ રે. અમે૦

સન્માન સુંદરીસમાજ જ્યાં પામીઓ,
ત્યાં ત્યાં રત્નાગર રેલીઓ રે. અમે૦

માવતર

(એક હતી મુસાફર ઘેલી રે, સુણુને સાહેલી)

સદા હસતી જ જેની આંખડી રે,
માવતર હેતે ભર્યો;

ખીલે સોળ કળાએ પ્રેમપાંખડી રે,
માવતર હેતે ભર્યો.

ખોડખાંપણે કહિય નવ ખીજે રે,
માવતર હેતે ભર્યો;

આપી શિખામણુ સારી રીઝે રે,
માવતર હેતે ભર્યો.

જેના બહાલનું માપ ન થાયે રે,
માવતર હેતે ભર્યો;

મીઠા મહાસાગર ક્યાંથી મપાયે રે ?
માવતર હેતે ભર્યો.

નિત્ય પ્રભાતે પાયે લાગું રે,
માવતર હેતે ભર્યો;

મોંઘા અંતરના આશિષ માગું રે,
માવતર હેતે ભર્યો.

વીર

(અમ્મા વીરાને જાઉં વારણે રે લોલ)

માનસરે રાજહંસ ખીલતા રે લોલ;
ગૃહમાં ખીલે છે મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

સુરજ ને ચંદ્ર જગ આંખડી રે લોલ;
મહિયરની આંખ મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

જડને જગાડતી સંજીવની રે લોલ;
ચેતનની પાંખ મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

પીયૂષે પર્જન્ય ભૂમિ ભીંજવે રે લોલ;
ઘરમાં રસધાર મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

વાટિકા વિરાજે કુલ ફેરમે રે લોલ;
ગૃહની સુવાસ મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

માતાનો શ્વાસ, આશ કુળની રે લોલ;
મહીમાં મીઠાશ મહારો વીર જો:
અમ્મા વીરાનાં લઉં મીઠાં રે લોલ.

રજની

(આધવજ સંદેશો કહેને સ્યામને)

ચંદ્રહૃદયમણિ રજની હું રણિયામણી,
 દૂરદૂર નભમંડલમાં મુજ આવાસ જો;
 પીયરની લાડીલી સુમાનિત સાસરે,
 જગને અર્પું જીવનના ઉલ્લાસ જો.

એવાતણનાં અંબર ઝોઢી રૂડલાં,
 તારકમૌકિતિક ગુંથી મહારે કેશ જો;
 ધ્વજા શુકલ કે કૃષ્ણ ગ્રહીને સંચરે,
 નાવલિયા કેરા જેવા નિર્દેષ જો.

હસતી રમતી આવું અવની આંગણે,
 સુરવાડીની સાથે લાવું સુવાસ જો;
 રંગું હૈડાં નરનારીનાં હર્ષથી,
 સુરાંગનાનાં વેરે હાસ્ય-હુલાસ જો.

પૃથ્વી મહારી જહેન તપે આતંકથી,
 શીતળ સુધાના ઝોસડ આવું એન જો;
 નિવૃત્તિનાં આંજ અંજન મીઠડાં,
 ઉંઘાડું એને અર્પી સુખચેન જો.

સહચરી હું સ્વામીની શોભું સંગમાં,
 સુખદુઃખમાં વિસરેના કદિયે સાથ જો;

પતિવ્રતે મુજ પતિ પ્રકુલ-પ્રસન્ન છે,
તુષ્ટ રહે છે સદા નિખિલનો નાથ જો.

પતિ શશિ સહ સુંદરી શર્વરી સ્નેહમાં,
શીલ સંભાળી મહાલે રૂડી પેર જો;
ધન્ય બને દાંપત્યજીવન, પરમેશના
આશિર્વાદો ઉતરે ઘેરેઘેર જો.

ભાભી

(એવા ગાંધી ગુજરાતે હતર્યા રે લોલ)

મીઠી માલતી ખીલે છે મહારા ચોકમાં રે લોલ;
એની સોરમ મોહની મધુર:
ભાળી ભાભીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

એવા ભાભીના ભાવ અમોઘમાં રે લોલ;
રહે પ્રસન્ન ઉર ભરપુર:
ભાભીનાં હેત હૈયાં હરે રે લોલ.

પૂર્યાં પિયૂષ એની પાંપણે રે લોલ;
એના ભાલે ભર્યાં સોહાગ:
ભાળી ભાભીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

વહે મંદાકિની મહારે આંગણે રે લોલ;
દહેર દહેરાય સુખની અથાગ:
ભાભીનાં હેત હૈયાં હરે રે લોલ.

નરી સરલતા સુહાવન આંખડી રે લોલ;
એની નાનુક શી અંગની વેલ:
ભાળી ભાભીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

વેણુવેણુ ખરે પુષ્પપાંખડી રે લોલ;
હીંચે કંઠે હલકની હેલ:
ભાભીનાં હેત હૈયાં હરે રે લોલ.

એને મહેકે માધુરી મુખમંડળે રે લોલ;
એના હોઠે ફરકે મિષ્ટ હાસ:
લાળી લાલીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

એના અક્ષય તે સ્નેહકમંડળે રે લોલ;
નથી ઉણપના આલાસ:
લાલીનાં હેત હેયાં હરે રે લોલ.

ગૃહે ધમકે ગરવી પાયનૂપુરી રે લોલ;
એની રાજહંસી શી ચાલ:
લાળી લાલીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

દિલદાની, નિર્માની, શીલ સુંદરી રે લોલ;
એનાં નિરખ્યાં નૈસર્ગિક વહાલ:
લાલીનાં હેત હેયાં હરે રે લોલ.

જ્યોત્સ્નાશશિની એક વ્યોમ ખેલડી રે લોલ;
ખીજ લાઇ લોખંધની જોડ:
લાળી લાલીને ઠરે આંખડી રે લોલ.

જગે તપજો અખંડ રસ જોડલી રે લોલ;
એના રહેજો અમર શિરમોડ:
લાલીનાં હેત હેયાં હરે રે લોલ.

બહેનીનાં બહાલ

(મહીડાંનાં દાણ અમે નહિ દઇએ રે લોલ)

મધમધતી ઓરસલી બાગમાં રે લોલ;

ફેરે ફેરમ ચોપાસ જો:

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

મુખડે ઝળકે છે ઝલક ચાંદની રે લોલ;

ઉરના શશિયર શા ઉજાસ જો:

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

પદ્મિની ખીલે છે રવિ દર્શને રે લોલ;

વીર દીઠે બહેનીના ઉદ્દાસ જો:

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

વરસે નિયમાનુસારી મેહુલો રે લોલ;

ભગિની ભાવના અમર વિકાસ જો.

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

એની આંખડીએ નવલખ તારલા રે લોલ;

સૂર્યસોમના પરમ પ્રકાશ જો:

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

એના કરમાં કલા, ને હૈયે શારદા રે લોલ;

આશિષે વિભુત્વના છે વાસ જો:

બહેનીનાં બહાલ મનમીઠડાં રે લોલ.

મહારી સહિયર

(અમદાવાદ નામે આજ, શહેર છે સાંચે રે)

ઝીણા ઝરમર વરસે મેહ, અમીરસ સારી રે;
ઝરે અંતરથી શુભ સ્નેહ, સહિયર મહારી રે.

મીઠા ઇન્દુકલાના વિલાસ, શીતળ સુખકારી રે;
એમ સોડે ઉર ઉભાસ, સહિયર મહારી રે.

લતા ખીલતી મંડપ જેમ, બહાલ વધારી રે;
ત્યમ વિકસે અંતર પ્રેમ, સહિયર મહારી રે.

વહે સરિતા દુધ ભરેલ, અમલ અવિકારી રે;
ફર ઠેલે મનના મેલ, સહિયર મહારી રે.

કરે કંચન હોય કથીર, પારસમણિ ધારી રે;
વદે વાણી સુદક્ષ સુધીર, સહિયર મહારી રે.

માતૃવાત્સલ્ય હૈયે હહેરાય, મંગલકારી રે;
સ્નિગ્ધ ઉમળકે ઉભરાય, સહિયર મહારી રે.

ગુણગૌરવે નિત્ય મઢેલ, સુભગ સંસ્કારી રે;
જીવો ધણુંધણું દેવદીધેલ, સહિયર મહારી રે.

ઠહાલાંને નિમંત્રણ

(આધવજ સંદેશો કહેને સ્થામને)

ઠહાલાં ! આવો અમ મંદિરિયે ઠહાલથી,
 સ્વાગતમાં છે સદા ય ખુલ્લાં દ્વાર ને;
 આવો બુલવા બુંડા ભવસંતાપને,
 સુખીઆરો પ્રિયતમ ! કરવા સંસાર ને.
 આવોને માંડીશું ગરવી ગોઠડી,
 ગૃહકુંજે કરશું મીઠા કલ્લોલ ને;
 ભરશું ભીતર સમભાવે, સ્નેહે, અને
 વ્હાશું, એ જીવનવ્હાણી આજીમોલ ને.
 આત્મઉજ્જસે ઉડશું ઉચે વ્યોમમાં,
 છો આડાં અંધારાં અપરંપાર ને;
 સેવાભાવ સુહવશું રોમેરોમમાં,
 એક પિતા પ્રભુનો છે સહુ પરિવાર ને.
 આવો પ્રેમની દઢ વાળીશું ગાંઠડી,
 સાધીશું ચિરજીવનનો સહચાર ને;
 જગકલ્યાણે મસ્ત અભેદાનંદમાં,
 સ્હેજે લેશું દુસ્તર આ ભવપાર ને.

હેમકટોરી

(ભવ સાગર ગાળે)

સહિયર ! મહારે હેમકટોરી,
 દિનકર જેવી ગોરી રે;
 મહારી હેમકટોરી.
 રનેહનાં સીંચ્યાં ચામેર મોતી,
 ઝળહળચોપાતી જ્યોતિરે;
 મહારી હેમકટોરી.
 કાંઠા મઢયા શશિકાન્તમણિથી,
 ચળકતી રત્નકણીથી રે;
 મહારી હેમકટોરી.
 બહાલનાં અમૃત ઘોળ્યાં ઉમંગે,
 પ્રેમના પરિમલ સંગે રે;
 મહારી હેમકટોરી.
 મોંઘાં સુશીલ શીળાં મધ રેડયાં,
 પીવાને જગજન તેડયાં રે;
 મહારી હેમકટોરી.
 પીતાં ખુટે ન કદિ રહે ન ખાલી,
 લાગે સહુને બહાલી રે;
 મહારી હેમકટોરી.
 દેવાંગનાએ પોણું દીધેલી,
 પ્રેમપીયૂષરસ હેલી રે;
 મહારી હેમકટોરી.

પ્રભુની પુલવાડી

(ને પ્રભુનો મારગ પૂછે રાજ, વસ્તો રસ્તો સસ્તો છે.)

પ્રભુની કુલવાડી કુલી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

શી રમણીય ને અણુમૂલી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

કંઈ કુંજે લુમજુમ લયકે રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

બલિહારી એને મયકે રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

ડાળે ડાળે પુષ્પો ખીલ્યાં રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

મનમોહક પૂણે રસીલાં રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

કોઈ કુલડાં કુટડાં રંગે રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

ડાલે સુંદર હાસ્યતરંગે રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

કોઈ ઉજળાં ને કોઈ ગોરાં રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

સહુ એક જ બાગે મહોર્યા રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

કોઈ શ્યામલ, કોઈ ઘઉંવર્ણી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

એ તો લાગે અહકાં નમણું રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

હોય કાન્તિ ઘોળી, કાળી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

પણુ સરખી વાસ રસાળી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

એ કુલડાંની રખવાળી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી;

કરે ભાવભર્યા વનમાળી રાજ,
મીઠી ફેરમ ફેરાતી.

સુંદરી

(ખગ્ગા વીરાને જઈ વારણે રે લોલ)

સહિને સોહાવનાર સુંદરી રે લોલ;
 ગૃહરાણી ગૃહનો શણગાર જો: સહિને૦
 સ્નેહની સુવાસ મહેક મહેકતી રે લોલ;
 આંગણિયે તેજના અંખાર જો: સહિને૦
 હસમુખ હૃદયદેવી રાજતી રે લોલ;
 જગના જીવનનો આધાર જો: સહિને૦
 બાળરત્ન ચત્તે પ્રાણ પાથરે રે લોલ;
 વિકસે સુરમ્ય સંસ્કાર જો: સહિને૦
 પ્રણયમૂર્તિ, સુખકરી, ધૃતિભરી રે લોલ;
 તારે, તરે સંસાર જો: સહિને૦
 વીરની જનેતા, ગુણમણિ સતી રે લોલ;
 ધન્ય રમણી! ધન્ય અવતાર જો: સહિને૦

સુમન અને સુખાલ

(એવા ગાંધી ગુજરાતે ઉતર્યા રે લોલ)

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ;

હૃદયહારી એમની સુવાસ:

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ.

બાગમાં વિરાજે મંજુ કુલડાં રે લોલ;

ગૃહે શિશુમુખચંદ્રના ઉન્નસ:

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ.

પાંખડી પીયૂષભીની પુષ્પની રે લોલ;

અમી ઝરમરતાં બાલુડાનાં હાસ:

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ.

નિત્ય નવલ નેહથી નિવાજતાં રે લોલ;

ભરે હૈયામાં હોંશ ને હૃદલાસ:

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ.

દેવદૂત ભુલકાં ને કુલડાં રે લોલ;

જુગોજુગ ઉભયના વિલાસ:

સખિ! સુમન ને સુખાલ યે સરીખડાં રે લોલ.

કેયલને

(માનીતી તું છે મોહન તણી હો વાંસલડી !)

મીઠા મીઠા ત્હારા ટહુકાર, કાળી કેયલડી !
 મહને લાગે સદા સુખકાર; કાળી કેયલડી !
 રમ્ય સોહે આંખલિયે મહોર, કાળી કેયલડી !
 ભવ્ય ત્હારા મધુર રસશોર; કાળી કેયલડી !
 ત્હારે કંઠે હલકની હેલ, કાળી કેયલડી !
 ઢળે પળપળ મિષ્ટ રસરેલ; કાળી કેયલડી !
 ઋતુરાયના વિરાળે નવ નૂર, કાળી કેયલડી !
 ગાળે ગરવો પંચમ સૂર; કાળી કેયલડી !
 કામણુગારા ત્હારા કલ્લોલ, કાળી કેયલડી !
 અમી ખુડખુડ ને અણુમોલ; કાળી કેયલડી !
 તું ફૂજળે હમેશ હસમુખ, કાળી કેયલડી !
 સ્નિગ્ધ સૌમ્ય સંગીત ટહુક; કાળી કેયલડી !
 ત્હારે ટહુકે હૈયું ઉલરાય, કાળી કેયલડી !
 હર્ષ છોળો ઉરથી છલકાય; કાળી કેયલડી !
 ઉજમાળા વસંતના વાન, કાળી કેયલડી !
 શુભ ત્હાં અંતર, શુભ ગાન; કાળી કેયલડી !

મહિયારી

(અમદાવાદ નામે આજ, શહેર છે સાકું રે)

સ્વર્ગલોકથી ઉતરી આજ, અવનિને આરે રે;
લાવી સંગે સુખના સાજ, હું મહિયારી રે.

સોના ઇંદાણી મોતી ભરેલ, મટુકી રૂપાળી રે;
જગ આંગણે નાખું ટેલ, હું મહિયારી રે.

દિવ્ય સુંદરીએ જામેલ, હર્ષ દુઃખલિયાં રે;
ક્ષમતા મેળવણે મેળવેલ, હું મહિયારી રે.

સ્નેહ સુધારસે સીંચેલ, પોંખેલ પ્રેમે રે;
મૃદુ મરકલડાં વિકસેલ, હું મહિયારી રે.

એવાં મહી મહારાં આનંદકંઠ, ક્ષુધા વિસરાવે રે;
નિત્ય નિર્મળ જેવો ચંદ, હું મહિયારી રે.

મહારાં મહીનાં મોંઘાં મૂલ, સોંઘાં સંતનને રે;
સદા આરોગતાં અનુકૂલ, હું મહિયારી રે.

લેજે લેજે આ દુનિયાનું લોક! મહી મીઠાં મહારાં રે;
પ્રાણી થાવ અરોગ, અશોક, હું મહિયારી રે.

બાળ

(આભે જેવા રે, તારા તરવર ચળકે)

ફેરે કુલડાં રે,	જેવાં બાળ બગીચે;
બાળ કુલડાં રે,	ગૃહે સોરભ સીંચે.
ભરે જગને રે,	સૂર્ય નિજના ઉભસે;
એવું સદને રે,	શિશુ મુખડું પ્રકાશે.
સુખ સારે રે,	ધન્દુ અમૃત ટપકી;
ઉર ઠારે રે,	બાળ બાનીની ચટકી.
આંબાઝાડી રે,	કોકિલ કુહુકારે ડાલે;
ગૃહવાડી રે,	ગાજે કાલા કલ્લોલે.
રંક મહુલી રે,	ભોળાં ભુરિયાંથી ગોરી;
આંગણ અમુલી રે,	પ્રભુતા રહે મહોરી.

બાપુ

(ઝાંખાં ઝીઝરી ત્હારાં ઝાડવાં રે)

ઉંચાં પંખીનાં ઉડણાં રે,
કાંઈ એથી ઉંચા ગિરિરાજ;
ઉંચા બાપુના ભાવ ઉરના રે.

ઉંચા ધન્દુ આલે દીઠડા રે,
કાંઈ ઉંચાં તારલિયાનાં વૃંદ;
હુલ્લાં દિલ તાતનાં મીઠડાં રે.

ઉંચાં દિનેશનાં ઉગણાં રે,
ઉંચા અમરપતિ આવાસ;
ઉન્નત પિતૃ હેત હુલામણાં રે.

ઉન્નત સુરવાડી મંદાકિની રે,
લયી ઉંચે અમ્મરવેલ;
બાપુની પ્રીત પુણ્યપાવની રે.

ઉંચાં વૈકુંઠ સુખનિર્મળાં રે,
જગતાતનાં જ્યાં સામ્રાજ્ય;
બાપુનાં રાજ એવાં રૂઢલાં રે.

માતાનાં હેત

(માગ માગ પાવાના રાજન કે તુઠમાન હું થઈ રે)

મીઠા કુલડાના મકરંદ કે સાકર મીઠડી રે,
 ઘણેરી એથી અનેરી મીઠાશ ભરી ઉર માવડી રે;
 મીઠી મસ મીઠી સહિયર! શુદ્ધ અમીરસની ઝડી રે,
 ઝરતી એથી સ્નિગ્ધ મીઠાશ મોઢેરી માવડી રે.
 સુગંધી ફેરમતો કુલખાગ કે ડોલર મોગરો રે,
 માતાનો પ્રેમલ પમરે પૂર્ણ સૌરભનો ઝરો રે;
 ઝાઝેરે દેતાં દુભવે દિલ કે કલ્પવૃક્ષ સાંભળ્યાં રે,
 માતાના હેતનાં અક્ષયપાત્ર નર્યાં અભરે ભર્યાં રે.
 સાગરમાં વધઘટના નિયમિત કે ગાળા આવતા રે,
 મા મનમહેરામણુ છતછેળ સદા ઉછળાવતા રે;
 અમલા ચંદ્રકલા અભિરામ કે ઉગમે ને આથમે રે,
 માતાની સ્નેહકલા વિકસાય, ન કદિ શમે રે.
 મહીમાં વર્ષે ચાર જ માસ કે મેહુલાની મહેર છે રે,
 માતાના લાડની ચિરજીવન કે લીલા લહેર છે રે;
 સૂરજ સોનેરી કિરણે અરધ પૃથિવી ભરે રે,
 જનેતા અંતરનો ઉજાસ અખિલ ઉર આવરે રે.
 સાધતા સ્વજનો સહુ સંસારે કે સ્વાર્થની પ્રીતડી રે,
 એકલ નિસ્વાર્થી છે નેહનિર્ઝરી માવડી રે;
 હસહસ મરકલડાં મલકાય કે માની મીઠી આંખડી રે,
 નિવાળે અણુમાગી આશિષ મીઠલી માવડી રે.

પુત્રીવિદાય

(ખમ્મા વીરાને જાડ વારણે રે લોલ)

તરણી તપે જ તીવ્ર તેજથી રે લોલ;
ધીમે ધરણી ઉની વરાળ જો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

તનુજા લાડિલી શ્વસુરગૃહ પળે રે લોલ;
પડે વિષ્ણુટી વેલીથી ડાળ જો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

તુટે આકાશ એકસામટું રે લોલ;
માને ડોલમડોલ પાતાળ જો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

કાળજી કકળે વિયોગચિંતને રે લોલ;
ચરણ ધ્રુવે, લથડકે ચાલ જો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

કંપે કાયા, સ્વેદ અંગમાં રે લોલ;
ઝરે આંખથી આંસુડાંની માળજો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

આછાં પરાણે સ્મિત વેરતી રે લોલ;
પેખી પ્રાણપ્રિય પુત્રી પ્રેમાળજો:
ભડભડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

વદતી વચનો હેતપ્રીતનાં રે લોલ;
વિરહવહિની અંતરે ઝાળ ને:
લડલડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ;

હેડા શું ચાંપે, મુખ ચુંબતી રે લોલ;
ઉરકુલકુંડું સુકોમળ બાળ ને:
લડલડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

આશ્વાસે પેરેપેરે પ્રેમથી રે લોલ;
આપે આશિષ બહાલવિશાળને:
લડલડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

વેળાવે પુત્રી હૃદય હાકલી રે લોલ;
છે વિષમ જગની જંજાળ ને:
લડલડ જનનીનું હૈયું બળે રે લોલ.

નણુદલ

(માગ માગ પાવાના રાજન કે તુઠમાન હું થઈ રે)

આંખલિયે કોયલના ટહુકાર, કે પંચમ સૂરના રે;
એવા મીઠા મધઝરતા રણુકાર, કે નણુદલ ઉરના રે.

બગીચે સીંચે સુરભિ ગુલાબ, કે હૈયું ઠારતી રે;
નણુદલ અંતરની કુલછાબ, સુવાસ પ્રસારતી રે.

ફપલા જ્યોત્સ્નાના ચળકાટ, કે દશ દિશ ધોળતા રે;
નણુદીની હૃદયજ્યોતિના ઠાઠ, ઉર અંધોળતા રે.

નર્તન કરતા મત્ત મયૂર, કરી કોડે કલા રે;
ઝણુકે નણુદલ પાયનૂપુર, ભીતર ભીંજવે ભલાં રે.

મીઠેમીઠ મરકલડાં મલકાય, કે નણુદી નેહથી રે;
ઓછાં ઓછાં લાડકવાયાં થાય, કે નાણુક દેહથી રે.

હસે મુખ મોતીડાં વેરાય, કે ભલક ઝરે ભાલથી રે;
ભાંડુ પર ઉમળકે ઉભરાય, કે નણુદલ બહાલથી રે.

દિયર

(ભવસાગર ગાને)

લીલમડી શીળી લીમડી લહેકે,
મહેર મંજરીઓથી મહેકે રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

હંડી એની કેવી મીઠડી છાયા,
દિયરની એવી માયા રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

દેવર મહારા દેવ સરીખા,
પા પગી હમણાં શીખ્યા રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

કાલું બોલે બહાલું, વદન સરોજે,
શોભતા સુંદર રહોંજે રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

વાવા માગે કાંઈ કરતાં મલાવા,
ચાંદાને દોડે સ્હાવા રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

કાઢી હડી ચડી જાય ઉછંગે,
રોજ રાચે નવલ ઉમંગે રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

ઠેકે ઢગલીઓ નમણી પગલીઓ,
ચાંપે ચાલે મહારી આંગળીઓ રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

દિયરજી બહાલા ભણવા જાશે,
કુલઉજાલન થાશે રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

લેશું લગન ને લાવશું લાડી,
ફાલી કુલશે ગૃહ કુલવાડી રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

અમર રહો મહારાં દેરદેરાણી,
મહારી મંગલ ફળને વાણી રે:
લીલી લીમડી લહેકે.

પનઘટ ગીત

(એવા ગાંધી ગુજરાતે હતર્યા રે લોલ)

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ;

સરખી સહિયર હારોહાર:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

જઈએ જળ ભરવા જમના તટે રે લોલ;

સજી સોહાગણુ શણુગાર:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

વ્યોમે દિનમણિ સહસ્ર રશ્મિ છાંટતા રે લોલ;

એવા યૌવનના અંબાર:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

માથે હેમવર્ણુ ખેડલાં વિરાજતાં રે લોલ;

એનો વિદ્યુત શો ચળકાટ:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

એવાં ઉજળાં અંગો ને ચીર ઉજળાં રે લોલ;

અધિક ઉજળાં એથીય લલાટ:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

ખુટે વાટડી ને વાત તો અધુરડી રે લોલ;

ગીત અર્ધાં જ આંહી ગવાય:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

ખુલે હેયાં સહજ સખિસાથમાં રે લોલ;

૨૯

ખાલ્યસ્મરણે। હેડે હેરાય:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

હૃદય હૃદલસે, ઉમંગપૂર ઉલટે રે લોલ;

જાણે પીયર સમીર સુસવાટ:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

અમર તપજે સુધારસ વીરડી રે લોલ;

સુલગ સરિતાનો સ્નેહલ ઘાટ:

પ્રણયભીની અમે પનિહારીઓ રે લોલ.

અતિથિદેવ

(મારગ મેલોને ફૂલાના કહું છું ક્યારની રે લોલ)

દિવ્ય રાજે અભિરામ અમરાપુરી રે લોલ,
ઝરમરી રહી સુધાની શીળી માધુરી જો:

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

નયણે નેહ, હૈયે પ્રેમભાવના રે લોલ,
હૃદયે સાકર ભળી રહે શી મણા જો!

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

મહારે સદને અમીસાગર ઉછળ્યા રે લોલ,
રત્નના અખૂટ રાશિ મહારે મન મળ્યા જો:

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

લાવ્યા લાવ્યા સુખકંઠ કલ્પવેલને રે લોલ,
લાવ્યા લાવ્યા આનંદ રસરેલને જો:

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

લાવ્યા લાવ્યા લલિતઁહાલનાં વધામણાં રે લોલ,
લાવ્યા રનેહના સંદેશા સોહામણા જો:

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

નમું ચરણમાં ઉતાંફે રૂડી આરતી રે લોલ,
ગુણગીતે દીપાવું ભવ્ય ભારતી જો:

ઉતર્યા અતિથિદેવ મહારે આંગણે રે લોલ.

સ્નેહસ્રોતસ્વિની

(ઝાંખાં ઝાંઝરી ત્હારાં ઝાડવાં રે)

મંગલ, શશિશુદ્ધ, પુણ્યપાવની રે,
સખિ ! સુરગંગા સુંદીરઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

શીલ, શમતાના તીર દોહ્યલા રે,
પતિવ્રતનાં અમૃત નીરઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

ઉતરે તરંગ પરંપરા રે,
નાથચરણે છલકે ઉરઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

ગૃહવાડી કાંઠડે વિરાજતી રે,
ગાય ગીતડાં બાળમયૂરઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

પ્રભુતા પ્રદિપ્ત, નિત્ય નિર્મળી રે,
સેર હૈયાની અમ્મર એ જઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

સંસાર-આંટી ઓળગતી રે,
પતિપ્રેમાઘિમાં વિરમે જઃ
સ્નેહસ્રોતસ્વિની સોહામણી રે.

મહારો બાલુડો

(એવા ગાંધી ગુજરાતે ઉતર્યા રે લોલ)

ખીલ્યું ગુલશન નંદન સોહામણું રે લોલ;

માંહી મહેકે મધુર ગુલાબ:

મહારો બાલુડો દુધમલ દીપતો રે લોલ.

કુંપળકોમળા ઓષ્ઠ સ્મિત વેરતા રે લોલ;

ખરે કુલડાં છલકે ઉરછાબ: મહારો.

એના મુખમાં સંદેશા ધશિના રે લોલ;

એની ગરવી ગુલાબી અંગવેલ: મહારો.

એને નયને સુરજસોમ રાજતા રે લોલ;

કીકીમાં ભરી પીયૂષહેલ: મહારો.

દંતપંક્તિ મુક્તાકણિકાવલિ રે લોલ;

હૃદય ઠારતી મીઠડી ગેલ: મહારો.

શિશુપળલે મંગલ મહારી ઝુંપડી રે લોલ;

મઠીમાં ચ માનું મહેલ: મહારો.

મુજ રંકનું રત્ન, આશ ઉરની રે લોલ;

કુળકીર્તનો બાળ અધીપ: મહારો.

બાઉ બહાલાને વારવાર વારણે રે લોલ;

ધણું જીવે જીવનપ્રદીપ: મહારો.

મહિયરની મળ

(હાં રે કાઠ માધવ લ્યો, માધવ લ્યો)

મીઠડા મહિયરની મળ મંજુલ છે;
સ્વર્ગસદન એ અણુમૂલ છે: મીઠડા૦

પરમ પુણ્યકારી પિયર પનોતું;
વાટ એકીટશે દીકરીની જોતું: મીઠડા૦

મીઠી માતાના લાડપાડ લહેકે;
માયામાધુર્ય મહેક મહેક મહેકે: મીઠડા૦

પિતાપ્રેમની પ્રસાદી મહા મોંઘી;
જડે ક્યાંથી એ જગતમાંહી શોધી: મીઠડા૦

જશવંતા વીરાની બહાલ-વાની;
મહેં તો અમીથી ય અઢકી માની: મીઠડા૦

ઓછાં ઓછાં ઉમંગે થાય બહેનાં;
નિત્ય હસતાં છે નેહે નેનાં: મીઠડા૦

ખમ્મા ખમ્મા દુખણાં લઉં દા'ડી;
કુલી કાલી રહો પિયર કુલવાડી: મીઠડા૦

સાસરી

(ભાગ ભાગ પાવાના રાજન કે ત્રુઠમાન હું થઈ રે)

જેને સખિ! સોડે સુંદર બાગ, ફેરમને ફેરતો રે;
સરલતા, શાન્તિ ને સોહાગ, મીઠાશે મહોરતો રે.

એવી મહારી સાસરીની કુલકુંજ, શીળી શોભાભરી રે;
વિરાજે પિયુ જ્યાં પ્રેમલપુંજ, ઘડી મોહમંજરી રે.

કેડીલા કંથના પાવન વાસ, મનોરમ સાસરી રે;
પ્રીતિના પમરે જ્યાં ઉલ્લાસ, પ્રકાશે પાંગરી રે.

મુકી મહેં મહિયરની મહોલાત, તજ્યાં મોંઘાં માટને રે;
લીધી મહેં, છોડી સહિયર સાથ, અન્નાણી વાટને રે.

મજ્યાં મહને માતાકેરાં હેત, સાસુજીના ઉરથી રે;
પિતા સમ સસરા સ્નેહ સમેત, મુખે કહું શું કથી રે?

ઠહાલમનું ઠહાલું જન્મસ્થાન, પૂજું પ્રણિપાતથી રે;
ગજવું ગરવાં ગૌરવગાન, સેવું લલી ભાતથી રે.

કુલડાં લ્યો

(હાં રે કોઈ માત્રવ લ્યો, માત્રવ લ્યો)

હાં રે મંજુ કુલડાં લ્યો, કુલડાં લ્યો;
શિયળકુંજે ઢગખંધ ઉભરાય: હાં રે૦

હાં રે એની સૌરભ સંતનને ય ભાવે;
મીઠી માધુરી પૃથવી પમરાવે: હાં રે૦

હાં રે એનાં સૌંદર્ય દુનિયા દીપાવે;
તેજતણખા પ્રભુતા પરખાવે: હાં રે૦

હાં રે પરમ પાંદડીએ પિયૂષ વિલાસે;
રમ્ય કૌમુદી વિશુદ્ધ વિકાસે: હાં રે૦

હાં રે પતિભૂંગ મસ્ત ગુંજતા પરાગે;
પ્રણયધૂન ગૃહે પુણ્યકારી જાગે: હાં રે૦

હાં રે શીલસુમનો વીણીને રસાળાં;
સોહો કંઠે એ મોહનમાળા: હાં રે૦

લગ્નતિથિ

(વાગી સ્વયંવરમાં હાક, ઓ નળ આઓ રે)

મીઠો, મંગલ, મુદ્દલર આજ,
અવસર સાંભરે રે;

ખીલ્યા સુખના શીળા સાજ,
ઠ્ઠાલો કેમ વિસરે રે!

ઉરગ્રંથી જે દિન ગુંથાઈ,
અવસર સાંભરે રે;

પ્રાણપ્રાણ લેટ્યા હરખાઈ,
ઠ્ઠાલો કેમ વિસરે રે!

નિરખ્યા નયણે નેહલ નાથ,
અવસર સાંભરે રે;

સોંખ્યાં જીવન પ્રિયતમ હાથ,
ઠ્ઠાલો કેમ વિસરે રે!

ઠ્ઠાલકુંડલે વધાવ્યા કંથ,
અવસર સાંભરે રે;

પોંખ્યા પ્રીતિના પાવનપંથ,
ઠ્ઠાલો કેમ વિસરે રે!

કેમ બુલાય એ તિથિ ધન્ય!
પળપળ સાંભરે રે;

સ્મૃતિ અમર ચિરજીવન,
તપો મ્હારે અંતરે રે.

સ્નેહીનાં સ્મરણુ

(મારગ મેલોને ફૂડાના કહું છું ક્યારની રે લોલ)

વાયાં બહાણુલાં સ્નેહીનાં સ્મરણુ સાંપડ્યાં રે લોલ;
 મનોમંદિરે પ્રકાશ પ્રેમના પડ્યા જો: વાયાં૦
 હૃદયખીન સ્નેહનાં સંગીત ઝણઝણે રે લોલ;
 પ્રેમદહિરખી દહિરાય મનમહિરામણે જો: વાયાં૦
 ફરફર લોકદષ્ટિએ બહાલમ ભમે રે લોલ;
 મહારે હૈયે તો હમેશ હૃદયમણિ રમે જો: વાયાં૦
 ઓછાં ઉર કહે વિયોગે બહાલ ઓસરે રે લોલ;
 અળગા આંખથી, વસ્યા બહાલા અંતરે જો: વાયાં૦
 ઉર આલલે હસે પતિ પ્રતિકૃતિ રે લોલ;
 અખંડ ઝળઝળે સ્નેહીની સ્નેહલ સ્મૃતિ જો: વાયાં૦
 ઉગમ્યા દિનેશ આઘે આઘે ઓમમાં રે લોલ;
 મહારા બહાલમા વિલસે રોમરોમમાં જો: વાયાં૦

ફૈરમ લ્યો

(હાં રે કાઠ માધવ લ્યો, માધવ લ્યો)

હાં રે કુલ ફૈરમ લ્યો, ફૈરમ લ્યો;
સ્નેહ સોરમ લ્યો સુખકાર: હાં રે૦

હાં રે ગૃહકુંજ વિલસે કુલી કાલી;
ભાવભીનાં જ્યાં બહાલમ બહાલી: હાં રે૦

હાં રે પ્રણયનો પ્રકાશ રહે રેલી;
ધન્ય મહુલી કે હોય હવેલી: હાં રે૦

હાં રે સુખશાન્તિ ફેલાય નિકુંજે;
મિષ્ટ ગીતડાં પ્રીતનાં જ્યાં ગુંજે: હાં રે૦

હાં રે હર્ષઅમૃતના સાગર છલકે;
નિત્ય નેહથી મધુર મુખ મલકે: હાં રે૦

હાં રે ઉચ્ચ ગાર્હસ્થ્ય ગરવાં સંસારી;
સદન સ્વર્ગ સમું સોહે મનોહારી: હાં રે૦

ભવસિન્ધુ

(ભવ સાગર ગાળે)

અંબુનિધિ છલે છાકમછોળે,
પાતાળ પાણી ઢંઢોળે રે;
ચડી આલને ઝોળે.

ભવસિન્ધુ ધુધવે ધુધવાટા,
પ્રભુતાના પંથની પોળે રે;
છલે છાકમછોળે.

વિચિમાળા જાણે ડુંગર હારડી,
વસમા વમળ ખોળે ઘોળે રે;
છલે છાકમછોળે.

ઘેરાં વારિ, ઘેરાં અંબર વચ્ચે,
જીવનતરણી ડોલે રે;
છલે છાકમછોળે.

સામે પારે નાથ ! નાવ સંભાળી,
ઉતરવું જળ બહોળે રે;
છલે છાકમછોળે.

પ્રણયેલીંજ્યાંને પ્રભુ સાચવતો,
કૃપાઅમૃતથી અંઘોળે રે;
છલે છાકમછોળે.

તરશું બહાલમ ! તારી દીનદુઃખીને,
અદ્વૈતભાવ અમોલે રે;
છલે છાકમછોળે.

માતાના અભિલાષ

(ધન્ય જશોદા, ધન્ય જશોદા, વણ પ્રસવે થઈ માતા)

કુંકુમ પગલી પાડો કુંવરજી !

માતાનાં હૈયાં હરખે;

ન્હાનલી ડગલી માંડો કુંવરજી !

દાદાજી સ્નેહે નિરખે.

કાલા વ્હાલા બોલ બોલો કુંવરજી !

માતાનાં હૈયાં હરખે;

શ્રવણે સુધારસ ઢાળો કુંવરજી !

દાદાજી સ્નેહે નિરખે.

ગીતો મધુરવાં ગાવ કુંવરજી !

માતાનાં હૈયાં હરખે;

ગુરુગૃહ ભણુવા જાવ કુંવરજી !

દાદાજી સ્નેહે નિરખે.

કોડેથી કમ્મર બાંધો કુંવરજી !

માતાનાં હૈયાં હરખે;

સુહિત સ્વદેશનું સાધો કુંવરજી !

દાદાજી સ્નેહે નિરખે.

કીર્તિ જીવન ઉજમાળે કુંવરજી !

માતાનાં હૈયાં હરખે;

આવો વિજય વરમાળે કુંવરજી !

દાદાજી સ્નેહે નિરખે.

હાલરડું

ઠહાલા વીર પોઢાને!

મીઠા હીંચકા નાખું હોંસલેર;

આવે વાયુની ઠંડી દહેર:

ઠહાલા વીર પોઢાને!

ખેંચું હરખે હીરનો દોર;

ભાઇ! પારણે ખાંધું મોર:

ઠહાલા વીર પોઢાને!

હાલાં ગાઉં મીંચાય ન્હાનાં નેન;

કહો તો બોલાવું કોયલ બહેન:

ઠહાલા વીર પોઢાને!

સુઓ સુખથી વધે છે રાત;

બગો બહેલા પડતાં પ્રભાત:

ઠહાલા વીર પોઢાને!

હાલરડું

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ;

માશી નીંદર ઉભી બારણે જો:

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ.

ચંદ્રને પધરાવું તેજ પાથરે રે લોલ;

નેણલે મીઠા અમીરસ લરે જો:

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ.

વાસર તેડાવું વાયુ ઢાળવા રે લોલ;

કોકિલ હાલરડાં બોલવા જો:

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ.

બાગનાં નિમંત્રું પુષ્પ અવનવાં રે લોલ;

પારણે ચામેર સોરમ ફેરવા જો:

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ.

રંગીલો તેડાવું રસિક કુકડો રે લોલ;

એનો સુણી જાગો ટહુકડો જો:

પોઢો વીરાજી! સુખડપારણે રે લોલ.

હાલરડું

ખમ્મા ખમ્મા બાલુડા!

મહારી ઉજ્જવલ જીવન જયેાત;

મહારા અંતરના અમીસોત:

ખમ્મા ખમ્મા કાનુડા!

મહારા નયનો કેરા નૂર;

આંખડીના પ્રેમલ પૂર:

ખમ્મા ખમ્મા બાલુડા!

કુળદીપક હૈયાહીર;

ઘણું જીવો વહાલા વીર!

ખમ્મા ખમ્મા કાનુડા!

તહારે મુખડે પ્રિય! અણમોલ;

મહારા પ્રાણ કંઈ ઓળઘોળ:

ખમ્મા ખમ્મા બાલુડા!

હાલરડું

(ધન્ય જશોદા, ધન્ય જશોદા, વણ પ્રસવે થઈ માતા)

આવ આનંદે નીંદર બહેનાં!

બાલુડો મહારો પોઢે;

નમણાં અમૃતથી ભર એનાં નેનાં,

કાનુડો મહારો પોઢે.

વાયુ પધારો મીઠડા તરંગે,

બાલુડો મહારો પોઢે;

શાન્તિ સુહાવો અંગે ઉમંગે,

કાનુડો મહારો પોઢે.

બાગનાં ફુલડાં મહેકો પારણિયે,

બાલુડો મહારો પોઢે;

મંજુલ મુખડે જાઓ વારણિયે,

કાનુડો મહારો પોઢે.

બુલબુલ આવો ગીતડાં ગાવા,

બાલુડો મહારો પોઢે;

ચાંદા દિલાવર દો નીંદલ્હાવા,

કાનુડો મહારો પોઢે.

સુંદરી સન્માન

(માઠની ધૂન)

મળે જ્યાં સુંદરીને સન્માન,
 રાચતા સુરગણ ત્યાં શુભતાન;
 અંગનો શ્યામલ સુંદર વાન,
 વંદનીય વનિતા સર્વ સમાન.
 ગૃહમંદિરમાં પ્રણયભૂતિનાં પ્રેમલ પૂજન થાય,
 ઉર ઉર અનુરાગઅમીની છતછોળે ઉભરાય;
 મુદિત જ્યાં મહાલે છે સન્નાર,
 ધન્ય એ ગૃહજનના અવતાર. મળે જ્યાં
 બાલકી, મુગ્ધા, યુવતી, પ્રૌઢા, વૃદ્ધા બહાલવિશાળ,
 સધવા, વિધવાનાં સુખ કેરી સચવાયે સંભાળ;
 દેવ એ દેશગૌરવો ગાય,
 જન્મ એ ભવ્ય ભૂમિમાં ચ્હાય. મળે જ્યાં
 કકળે આંતરડી રમણીની નીતરે નયણે નીર,
 કોમળ હૈયાં જ્યાં કથવાયે સુકાય શારીર હીર;
 દક્ષ દુહિતાનાં દિલ દુભાય,
 જનપદ જરૂર અધોગત જાય. મળે જ્યાં
 મહામાયા મહિલાઓ માણે જીવનના આદહાદ,
 સંસ્કૃતિ શોભિત દેશ સુહાયે સદા સુખી આઝાદ;
 રહે ત્યાં રંચ ન વિષમ વિષાદ,
 ઈશ્વરી ઉતરે આશીર્વાદ. મળે જ્યાં

સતી દમયંતી

(સ્થપતિ રામ હૃદયમાં રહેજે રે*)

સતી દમયંતીનાં શીલ સજીએ રે,
રાચી અચલવ્રતે પતિ ભજીએ: ટેક૦

સતી ભીમકરાય દુહિતા રે,
શિશુવયથી સુશીલ સરિતા રે,
કલ કાવ્યકલામાં અધીતા રે,
એની વદ્ધવી શી ગુણિયલ ગીતા! સતી૦

નરદેવ નળની વિખ્યાતિ રે,
ગુણગૌરવથી ઉભરાતી રે,
ત્રણ લોકમાં વ્યાપ્ત સુહાતી રે,
સુણી હંસ મુખેથી ગવાતી: સતી૦

પુણ્યશ્લોક પિયુ નિરધાર્યા રે,
નિજ અંતર એ પર વાર્યા રે,
સ્વયંવરમાં સુરને ય વિસાર્યા રે,
સતીએ નળ વરમાળે વધાવ્યા: સતી૦

સ્નેહબદ્ધ એ યુગલ રહે છે રે,
ભલું નિત્ય પ્રજનનું ચહે છે રે,
ખાલખાલા સતી પ્રસવે છે રે,
ચામેર આનંદ આચ્છવ વહે છે: સતી૦

કળિ જાળ કુટિલ પ્રસારી રે,
કીધા બાંધવ દુતવિકારી રે,
રાજસાજ બેઠો નૃપ હારી રે,
ત્યાગ્યાં તાજ વનવાસ સ્વીકારી: સતી૦

ટાઠ તડકા જેણે નવ ભાળ્ય રે,
જેની મશરૂમુલાયમ કાયા રે,
ભર વગડે ક્ષુધાથી પીડાયાં રે,
સહે કષ્ટ એ ક્યમ રાજબાયાં! સતી૦

રાય મહિયર પળવા સુંદરીને રે,
વારવાર કહે કરગરીને રે,
પણ દુઃખથી એ લગીર ઠરીને રે,
ચુકે નિશ્ચે ન હૃદયહરિને: સતી૦

મધરાતે નૈષધપતિ જાગી રે,
ચાલ્યો નારી નોધારી ત્યાગી રે,
બહાણે નાથરટણ અનુરાગી રે,
સ્વામીવિરહે વલવલવા લાગી: સતી૦

અશ્રુ અવિરત વૈદર્ભી સારે રે,
પિયુક્ષેમ પ્રભુ શું પુકારે રે,
પ્રીતમચિંતને જીવન ધારે રે,
ખેંચી અંતે માશીદરબારે: સતી૦

કુળશુરુ સુદેવ ત્યાં આવ્યા રે,
દમયંતીને પિયર લાવ્યા રે,

નિજ બાહુડાં ઉરથી લગાવ્યાં રે,
 નળ નાથ ખંતેથી ખોળાવ્યાં સતી૦
 કળિ કુડકપટ ન ફળિયાં રે,
 રાજપાટ ફરીથી મળિયાં રે,
 પતિવ્રતા પ્રતાપ છે બળિયા રે,
 ધરા એથી જ અરઘે ઉજળી આઃ સતી૦
 શીલ શિયળે શરીર સુહાવે રે,
 મતિ, ગતિ, રતિ, પતિમાં સમાવે રે,
 ધન્ય ધન્ય એ રમણી કહાવે રે,
 જગ ધીંજું સતીત્વ પ્રભાવે સતી૦

*રાગમાં કડીની ત્રીજી લીટીને બદલે ચોથી લીટી લંબાવવી.

